

Toespraak Koning Willem-Alexander, bij het Indisch Monument in Den Haag op 15 augustus 2025

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Dames en Heren,

Samen herdenken wij vandaag het einde van de Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden. Tachtig jaar geleden, op 15 augustus 1945, eindigde deze huiveringwekkende oorlog. En tachtig jaar zijn niet genoeg om de oceaan aan menselijk leed te bevatten en te verwerken die hij teweegbracht.

In het verhaal van Nederland nemen de oorlogservaringen in Nederlands-Indië een wezenlijke plaats in.

Ik ben dankbaar op deze dag bij u te zijn en samen met u eer te bewijzen aan alle slachtoffers.

Samen staan we stil bij allen die werden getroffen door geweld, terreur, dwangarbeid, vernedering en honger. Hun pijn en verdriet, hun trauma's, angsten en eenzaamheid trillen na tot op deze dag. Ze trillen na in de harten van hun kinderen en kleinkinderen. Ze blijven onderhuids voelbaar in uw families.

En niet alleen in die van u.

Want om u heen staan meer dan twee miljoen Nederlanders met een verbinding met voormalig Nederlands-Indië.

We denken aan de militairen die omkwamen.

Aan de krijgsgevangenen en dwangarbeiders.

Aan de moeders en de kinderen achter prikkeldraad.

Aan de vrouwen en meisjes die gedwongen werden om mensoeterend werk te doen.

Aan de burgers die werden opgejaagd, vernederd en geterroriseerd.

Aan hen die alles verloren.

Zoveel leed is opgekropt onder een loodzwaar putdeksel van zwijgen. Het heeft levens verwoest, ook ná de Oorlog.

De Japanse capitulatie van 15 augustus 1945 betekende het einde van de Oorlog.

Maar niet het begin van de vrede.

Geweld, ellende en miskenning van menselijk leed: ze waren allerminst voorbij.

“De generatie van mijn ouders heeft altijd voor het rood-wit-blauw gevochten en hier in Nederland werd hun alles afgenomen. Dat doet pijn.”

Dit zei Paul Salakory tegen me, zoon van een militair die vocht in dienst van ons Koninkrijk. Ik ontmoette hem drie jaar geleden in Wierden. Hij werd in 1951 geboren in kamp Vossenbosch, een van de woonoordn waar Molukse gezinnen werden ondergebracht na aankomst in ons land.

Van de tropenzon door de bladeren van de muskaatboom naar de ijspegels aan het dak van de barak...

Repatrianten uit de Indonesische archipel – waar ze ook vandaan kwamen – kregen hier vaak een kille ontvangst. Het raakt me als ik hun familieverhalen hoor. Ik heb de grootste bewondering voor het doorzettingsvermogen van al die families die na de oorlog tegen de verdrukking in hun plaats hebben verworven in ons land. Sterker nog: die ons land weer hielpen opbouwen en hun talenten al generaties lang inzetten. Dank u wel voor uw ongekende bijdrage aan onze samenleving!

We herdenken vandaag het einde van de Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden in de wetenschap dat 15 augustus 1945 géén omslagpunt was naar vrede, vrijheid en verzoening voor iedereen. Dat is een bitter besef.

Herdenken is nooit gemakkelijk en kan nooit gratis zijn. Samen herdenken betekent ook: samen nadenken over moeilijke en confronterende vragen. De gespannen verhoudingen in de wereld en het geweld op ons eigen continent dwingen ons tot reflectie, ook op onze eigen houding.

In 1945 werden wij bevrijd na lange jaren van angst, honger, onderdrukking, vervolging en terreur. Het toegebrachte leed in de oorlogsjaren heeft littekens nagelaten die tot op de dag van vandaag branden. Allen die toen voor onze vrijheid en menselijke waardigheid streden zijn wij diep dankbaar.

Het is nu aan ons om op te komen voor hen die lijden onder onmenselijke en wanhopige omstandigheden die snijden door onze ziel.

Ik denk aan de bevolking van Gaza, aan de Israëliëse gijzelaars die daar worden vastgehouden, aan de Oekraïners die getroffen worden door Russische agressie en aan alle anderen die waar ook ter wereld gebukt gaan onder oorlog en geweld.

Wat is vrede eigenlijk? Hoe kunnen wij persoonlijk en collectief helpen de vrede te bewaren? Deze vragen zijn nu, tachtig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, levensgroot.

Vrede begint met het erkennen en omarmen van verschillen. Verschillen in achtergronden van mensen. Van overtuigingen en idealen. Verschillen in denken en doen.

Een vreedzame samenleving is niet een samenleving waarin we allemaal geacht worden op elkaar te lijken. Vrede is juist afhankelijk van ons vermogen om samen te leven met mensen die anders zijn dan wij. Van ons vermogen om diversiteit niet te zien als een gevaar, maar als een wezenskenmerk van ons leven in vrijheid en als een bron van kracht.

Velen van u zullen dit als Indische Nederlander herkennen. U heeft ervaren hoe kwetsend het is als je miskend wordt of het gevoel hebt geïsoleerd te staan.

Dit is een dag van herdenking en herinnering en ik hoop ook van herbezinning. Herbezinning op de vrede die nooit vanzelf spreekt en waarvoor ieder van ons elke dag medeverantwoordelijk is.

Die vrede vraagt om weerbaarheid. Om de krachtige verdediging van onze vrijheid. Maar ook om openheid en het vermogen om bruggen te slaan naar wie anders is dan jij. Dat geldt internationaal, maar zeker ook in eigen land.

De kern van ons democratisch samenleven is de wil om samen problemen aan te pakken en de best mogelijke oplossingen te vinden. Iedereen mag daarbij zijn stem laten horen en opkomen voor zijn idealen, opvattingen en belangen. Conflicten en tegenstellingen horen erbij.

Maar één ding mogen we nooit vergeten: alléén de democratische rechtsstaat, die we tachtig jaar geleden na zoveel pijn en offers herwonnen, maakt het mogelijk om die conflicten en tegenstellingen beheersbaar te houden, om te leren van onze ervaringen en samen verder te komen.

Daarom is het van wezenlijk belang dat we onze democratische rechtsstaat respecteren en beschermen. Die verantwoordelijkheid rust op ieder van ons en wordt alleen maar sterker nu democratische waarden en grondrechten wereldwijd onder druk staan.

Gemakkelijk is het niet, dat hebben de afgelopen tachtig jaar ons geleerd. En het is er de laatste jaren zeker niet gemakkelijker op geworden. Maar we kunnen het, daarvan ben ik overtuigd. De geest overwint!

Laten we nooit vergeten hoe gezegend we zijn. Degenen die wij vandaag herdenken, moesten tastend hun weg zoeken in een meedogenloze, vernietigende oorlog. Wij hebben hier – nog steeds – de vrede aan onze kant.

Dank u wel.